

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av gymnasiearbetet vid
JENSEN GYMNASIUM i Örebro kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Jensen gymnasium

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av gymnasiearbetet under 2014. Granskningen vid Jensen gymnasium i Örebro kommun ingår i detta projekt.

Jensen gymnasium besöktes den 7-8 maj. Ansvariga utredare är Ingrid Essegård och Britta Seeger. I denna rapport redovisar utredarna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av gymnasiearbetet genomförs i fem kommunala och sex fristående slumpvis utvalda skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Jensen gymnasium

Jensen gymnasium Örebro har funnits sedan 2009. Vid skolan bedrivs undervisning inom ekonomiprogrammet för 16 elever totalt i årskurs 2 och 3, naturvetenskapsprogrammet för 32 elever totalt i årskurs 1, 2 och 3 samt samhällsvetenskapsprogrammet för 86 elever totalt i alla tre årskurser på två olika inriktningar. Inom ekonomiprogrammet har eleverna möjlighet att bli diplomerade. Väljer eleverna det måste deras gymnasiearbete skrivas inom kunskapsområdet företagsekonomi. Skolans rektor har även ansvar för Jensen grundskola som bedriver verksamhet i intilliggande lokaler.

Resultat

1. Styrts gymnasiearbetet så att eleverna får möjlighet att planera, genomföra och utvärdera sitt arbete?

1.1. Det finns resurser, i form av personal och tid, för genomförandet av gymnasiearbetet

Här undersöks om det finns ansvariga lärare och medbedömare för varje elev samt om det finns tillräckligt med tid för eleverna att genomföra gymnasiearbetet. Här undersöks även om skolan tydliggjort för eleverna vilka tidsramar som gäller, dvs. vilken rätt till lärarens tid som eleverna har, vilka tidsgränser som gäller samt vilka förväntningar som finns på elevens egen tidsmässiga insats.

Granskningen visar att samtliga elever på ekonomiprogrammet respektive naturvetenskapsprogrammet har en lärare som handleder dem i arbetsprocessen. Den läraren är också ansvarig lärare för elevens gymnasiearbete. För varje arbete finns även en medbedömare, som också är lärare på skolan. Rektor har utsett de ansvariga lärarna samt sett till att den samlade bedömarresursen består av både ämnes- och språkkompetens. De elever som Skolinspektionen träffat känner till att gymnasiearbetet i tid motsvarar en 100-poängskurs. Eleverna menar även att de har fått en uppfattning om hur mycket tid de förväntas lägga ner på sitt arbete. Gymnasiearbetet är schemalagt med 2,5 timmar i veckan. Granskningen visar att det är tydliggjort för eleverna hur mycket handledning de har rätt till och vilka tidsgränser som gäller för de olika faserna i arbetet. Vissa handledningstillfällen är obligatoriska, främst inledningsvis samt inför slutopponeringen. I övrigt kan eleverna boka tider för handledning. I intervju uppger eleverna att den tid de har haft till sitt förfogande har varit tillräcklig.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det finns resurser i form av personal och tid, för genomförandet av gymnasiearbetet.

1.2. Skolan har förberett genomförandet av gymnasiearbetet

Här undersöks om rektorn och lärarna har förberett sig på att leda eleverna mot väl genomförda gymnasiearbeten samt planerat genomförandet och bedömningen av gymnasiearbetet. Här ingår att granska om lärarna diskuterat och tydliggjort vad uppdraget som ansvarig lärare innebär. Vidare ingår att granska om lärarna diskuterat hur de ska bedöma elevernas arbeten i förhållande till målen för gymnasiearbetet.

Granskningen visar att examensmålen ligger till grund för planeringen av gymnasiearbetet. Det framgår att lärarna har utgått från Skolverkets stödmaterial när de förberett genomförandet av gymnasiearbetet.

Lärarna har i samband med planeringen tillsammans diskuterat vad rollen som handledare innebär. Denna diskussion fortlöper under processen, menar lärarna. Enligt lärarna har rektorn inte tydliggjort vilka förväntningar hon har, men rektorn menar själv att hon har tryckt på vikten av att ha tydliga avstämningar där vissa handledningstillfällen är obligatoriska. Rektorn menar att det är viktigt att handledarna i tid stämmer av att alla elever är med. Det är viktigt att styra upp samt att motivera eleverna i samband med gymnasiearbetet, menar rektorn. Det lärarna på båda programmen framhåller avseende handledarrollen, är bland annat förmågan att få eleverna att komma vidare, genom att hjälpa dem att själva se vad som behöver utvecklas. "Coacha till utvecklingen" är något av ett nyckelbegrepp på Jensen gymnasium. Lärarna beskriver sin roll som bollplank och stöd. De menar att de hjälper eleverna att avgränsa sitt arbete, genom att få dem att själva komma fram till om arbetets tema är för stort eller för litet. Handledarrollen kan också handla om att ge strukturtips och om att muntra upp eleverna.

När det gäller bedömningen av gymnasiearbetet har lärarna förberett sig genom att ta del av och studera Skolverkets stödmaterial och exempel. Lärarna har också haft handledarmöten där de bland annat diskuterat förväntningar och krav på elevernas arbeten. Diskussioner har också förts med de lärare som fungerar som medbedömare. För att konkretisera bedömningsgrunderna har en checklista utifrån examensmålen tagits fram, som tidigt gjorts tillgänglig för eleverna. Skolverkets bedömningsstöd i form av en matris, där de färdigheter och förmågor som bedöms framgång, används också för att tydliggöra bedömningsgrunderna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolan har förberett genomförandet av gymnasiearbetet

1.3. Rektorn tar ansvar för genomförandet av gymnasiearbetet

Här undersöks om rektorn följer och stödjer genomförandet av gymnasiearbetet. Vidare undersöks om rektorn har en uppfattning om hur det går för eleverna på en övergripande nivå och om rektorn vidtar åtgärder vid behov.

Jensen gymnasium är en liten skola där lärarna arbetar nära varandra och där även rektorn finns nära verksamheten. Rektorn menar dock att hon, på grund av olika, mer eller mindre tillfälliga omständigheter, inte har den fullständiga inblicken i processen som hon tycker hon borde ha. Granskningen visar ändå att rektorn, i olika avstämningar, bland annat i veckomöten där programutveckling diskuteras, följer och stödjer genomförandet av gymnasiearbetet. Det är också tydligt att rektorn har en god kännedom om hur det går för eleverna samt vidtar åtgärder vid behov. Rektorn har ett system för att kunna följa varje

enskild elev via regelbundet återkommande avstämningar med elevens coach/mentor. Ett system för att varna och följa upp elever som riskerar att inte få ut sin gymnasieexamen finns också. Vidare finns en planering för hur det första året med gymnasiearbetet ska utvärderas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektor tar ansvar för genomförandet av gymnasiearbetet

2. Får eleverna det lärarstöd som krävs för att de ska kunna planera, genomföra och utvärdera sitt gymnasiearbete?

2.1 Läraren tydliggör syfte och mål med gymnasiearbetet för eleverna

Här undersöks om lärarna informerar eleverna om examensmålen inklusive målen för gymnasiearbetet samt redovisar för eleverna på vilka grunder betygssättning sker. Vidare undersöks hur lärarna vägleder eleverna så att gymnasiearbetena utgår från centrala kunskapsområden inom respektive program.

Det framgår av granskningen att lärarna tydliggör syfte och mål för eleverna. Den första informationen till eleverna gavs i årskurs 2 och arbetet introducerades sedan under den första veckan i årskurs 3. Lärarna har då gått igenom examensmålen och tydliggjort att arbetet ska utgå från ett av programmets centrala kunskapsområden. Studie- och yrkesvägledaren har också tidigt informerat om vad som krävs för att bli godkänd på gymnasiearbetet och vilka konsekvenserna blir om man inte blir godkänd. Som beskrivits ovan har eleverna tidigt fått tillgång till den checklista som lärarna tagit fram för att konkretisera bedömningsgrunderna. Checklistan omfattar gymnasiearbetets olika faser och avser att ge eleverna en bild av vad som krävs för att erhålla betyget E. De elever skolinspektionen träffat berättar att de även i årskurs 1 och 2 har genomfört liknande arbeten och att lärarna tidigt har informerat om vad som krävs av ett självständigt arbete som gymnasiearbetet. Lärarna menar att det även genom handledningen blir tydligt för eleverna vad som krävs för att arbetet i slutändan ska bli godkänt.

I intervjuer beskriver lärarna hur de vägleder eleverna in mot de centrala kunskapsområdena. Samtidigt betonar lärarna vikten av att i så stor utsträckning som möjligt skapa utrymme för att behålla elevernas ursprungsidé, så att deras intresse och motivation kan upprätthållas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna tydliggör syfte och mål med gymnasiearbetet för eleverna

2.2 Läraren stödjer eleven i gymnasiearbetet

Här undersöks om lärarna vägleder och stödjer eleverna så att varje elev självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete. Här ingår att granska om eleven utvecklar sitt arbete i samråd med den ansvariga läraren och om eleven får återkoppling på sitt arbete. Vidare ingår att granska om läraren ger extra handledning till de elever som behöver det inför och under arbetets genomförande.

I intervjuer med elever framgår att de anser att de har fått den vägledning och det stöd som de behövt för att kunna planera och genomföra sitt arbete. Vid tidpunkten för skolinspektionens besök hade eleverna ännu inte utvärderat sitt arbete. Eleverna uttryckte även att en förutsättning i processen varit att de arbetat relativt självständigt. Några elever beskriver handledningen som vägledande och motiverande, viktig, en hjälp att komma vidare. Eleverna menar att det har varit tydligt i handledningen vad som behöver utvecklas, samtidigt som lärarna är bra på att få eleverna att i princip komma fram till det själva.

Vid handledningstillfällen och vid vissa andra genomgångar får handledarna syn på elevernas utveckling, eleverna kan visa sina kunskaper och lärarna kan ge återkoppling. Med hjälp av det digitala system som skolan använder delas elevens arbetsdokument med handledaren som därigenom kontinuerligt kan följa elevens arbetsprocess och vid behov ge framåtsyftande kommentarer. Ungefär i halvtid genomförs en så kallad för-opponering då eleverna ska lägga fram sitt arbete som det ser ut efter vissa genomförda moment. Vid denna genomgång får eleverna även tillfälle till övning, och samtidigt möjlighet att visa sin färdighet, när det gäller rollen som opponent.

Det framgår av intervjuer med både elever och lärare att handledarna har god "koll" på hur det går för eleverna. Det finns en organisation och ett system för att stämna av elevernas arbetsprocess och för att kunna fånga upp elever som behöver mer stöd och ledning. Det finns även utrymme för att ge extra handledning till de elever som behöver det. Eleverna beskriver att man kan "boka in så mycket handledning man behöver". Lärarna uppger att de i viss utsträckning kan omfördela elevernas handledningstid, om det exempelvis finns en elev som behöver väldigt mycket samtidigt som andra är mer självgående. Skulle det vara många som behöver mycket mer handledning så skulle det dock kunna bli problem menar lärarna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna stödjer eleverna i gymnasiearbetet

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens kvalitetsgranskningar är att granska kvaliteten i skolväsendet och bidra till utveckling genom att lyfta fram viktiga utvecklingsområden.

Med hjälp av kvalitetsgranskningarna studerar Skolinspektionen olika delar av skolornas arbete mer ingående. Granskningarna utgår från nationella mål och riktlinjer med stöd av forskningsresultat och beprövad erfarenhet och inriktas mot olika kvalitetsaspekter. Det kan till exempel gälla undervisningens innehåll och form i ett skolämne, arbetet med uppföljning och bedömning av elevernas kunskaper eller rektorernas roll som pedagogiska ledare.

I juni 2014 avslutar de första eleverna sina gymnasiestudier inom ramen för den reformerade gymnasieskolan, *Gymnasieskola 2011*. På högskoleförberedande program är ett godkänt gymnasiearbete obligatoriskt för att eleverna ska få ett examensbevis och därmed grundläggande behörighet till studier på universitet och högskola.

Mot bakgrund av gymnasiearbetets betydelse för elevens fortsatta högskolestudier finner Skolinspektionen det angeläget att redan nu granska de förutsättningar som eleverna får att självständigt planera, genomföra och utvärdera ett gymnasiearbete. Granskningen ska belysa hur skolan planerar och organiserar gymnasiearbetet samt vilket lärarstöd eleverna får inför och under gymnasiearbetets genomförande.

Metod och material

Läroplanens mål och riktlinjer definierar god kvalitet för de olika verksamheterna på ett övergripande plan – men varje skola har stor frihet att utforma sitt arbete så att målen nås. När Skolinspektionen bedömer kvaliteten i en verksamhet utgår vi från hur väl man, på olika sätt, lyckas nå de nationella målen.

Aktuell forskning, beprövad erfarenhet, lagar och regler är viktiga underlag för hur granskningen utformas.

Inför besöken på varje skola har inspektörerna tagit del av rektorns redogörelse för organiseringen av gymnasiearbetet samt eventuell övrig information om gymnasiearbetet som skolan valt att delge inspektörerna. Vid besöken genomför inspektörerna intervjuer med elever, lärare och rektor. All information analyseras och sammanställs sedan och redovisas i ett beslut för huvudmannen och i denna rapport.

Författningsstöd till kvalitetsgranskning av gymnasiearbetet

Utdrag ur skollagen (SFS 2010:800), gymnasieförordningen (SFS 2010:2039), förordningen om examensmål för gymnasieskolans nationella program (SKOLFS 2010:14) samt förordningen om läroplan för gymnasieskolan (SKOLFS 2011:144).

Bedömningsområde 1. Styr gymnasiearbetet så att eleverna får möjlighet att planera, genomföra och utvärdera sitt arbete?

Bedömningspunkt 1.1 Det finns resurser, i form av personal och tid, för genomförandet av gymnasiearbetet

Skollag

16 kap. Utbildning på nationella program i gymnasieskolan

22 § I utbildningen ska det ingå ett gymnasiearbete.

Gymnasieförordning

1 kap. Inledande bestämmelser

3 § I förordningen avses med gymnasiearbete: en uppgift om 100 gymnasiepoäng som eleverna genomför inom ramen för examensmålen.

3 kap. Lärotider för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

4 § För läsåret eller för kortare tid ska det finnas ett schema som innehåller uppgifter om samtliga undervisningspass och lärare.

4 kap. Utbildningens innehåll och omfattning

4 § Rektorn ska för varje elev utse en lärare att vara ansvarig för gymnasiearbetet.

22 § Huvudmannen beslutar om antalet undervisningstimmar för varje kurs, varje ämnesområde, gymnasiearbetet och gymnasiesärskolearbetet samt om hur fördelningen av undervisningstiden över läsåren ska göras.

8 kap. Betyg, gymnasieexamen och provning

1 e § Betyg på gymnasiearbetet ska beslutas av den ansvariga läraren efter att en medbedömare som har erfarenhet av det kunskapsområde som gymnasiearbetet avser har yttrat sig.

Bedömningspunkt 1.2 Skolan har förberett genomförandet av gymnasiearbetet

Skollag

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

14 § Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar.

4 kap. Kvalitet och inflytande

3 § Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 § Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

5 § Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. Allmänna bestämmelser om gymnasieskolan

22 § Betyg ska sättas på varje avslutad kurs och efter genomfört gymnasiearbete samt i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan. Regeringen får meddela föreskrifter om hur betygssättningen ska gå till. Föreskrifterna får innebära undantag från bestämmelsen i 3 kap. 16 § om vem som beslutar om betyg. Lag (2010:1997).

25 § Som betyg på gymnasiearbetet ska någon av beteckningarna E eller F användas. Om en elev har nått målen för gymnasiearbetet i examensmålen ska betyget E användas. I annat fall ska betyget F användas.

16 kap. Utbildning på nationella program i gymnasieskolan

6 § För varje nationellt program ska det finnas examensmål som innehåller mål för programmet.

Bedömningspunkt 1.3 Rektorn tar ansvar för genomförandet av gymnasiearbetet

Skollag

2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning

9 § Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor.

Förordning om läroplan för gymnasieskolan

2.6 Rektorns ansvar

Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för

lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- utbildningen utformas så att eleverna, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel,
- eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier,
- samverkan med universiteten och högskolorna samt arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får en kvalitativt god utbildning samt en förberedelse för yrkesverksamhet och fortsatt utbildning.

Bedömningsområde 2. Får eleverna det lärarstöd som krävs för att de ska kunna planera, genomföra och utvärdera sitt gymnasiearbete?

Bedömningspunkt 2.1 Läraren tydliggör syfte och mål med gymnasiearbetet för eleverna

Skollagen

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

15 § Eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen.

Förordning om examensmål för gymnasieskolans nationella program

Examensmål för ekonomiprogrammet

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det ekonomiska eller juridiska området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska redovisas i en skriftlig rapport med en kort sammanfattning på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

Examensmål för naturvetenskapsprogrammet

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det naturvetenskapliga eller matematiska området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska redovisas i en skriftlig rapport med en kort sammanfattning på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete muntligt samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

Förordning om läroplan för gymnasieskolan

1. Skolans värdegrund och uppgifter

Elevernas möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har.

2.5 Bedömning och betyg

Betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella kunskapskrav som finns för varje kurs respektive målen för gymnasiearbetet.

Skolans mål är att varje elev

- tar ansvar för sitt lärande och sina studieresultat, och
- kan bedöma sina studieresultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven för utbildningen.

Läraren ska

- fortlöpande ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna,
- samverka med vårdnadshavare och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling, och
- redovisa för eleverna på vilka grunder betygssättning sker.

Bedömningspunkt 2.2 Läraren stödjer eleven i gymnasiearbetet

Skollagen

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

3 § Alla barn och elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Förordning om läroplan för gymnasieskolan

2.1 Kunskaper

Läraren ska

- utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande
- stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära
- tydliggöra vilka vetenskapliga grunder, värderingar och perspektiv som kunskaperna vilar på och vägleda eleverna så att de kan ta ställning till hur kunskaper kan användas
- stimulera, handleda och stödja eleven och ge särskilt stöd till elever i svårigheter.